

Sygn. akt I ACa 802/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 września 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Paweł Rygiel
Sędziowie:	<u>SSA Maria Kus-Trybek</u> SSA Jerzy Bess
Protokolant:	st.sekr.sądowy Beata Lech

po rozpoznaniu w dniu 18 września 2012 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa M. T. i K. T. (1)

przeciwko (...) SA w L. Oddział w S.

o zapłatę

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach

z dnia 30 marca 2012 r. sygn. akt I C 681/10

oddala obie apelacje i znosi wzajemni między stronami koszty postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I ACa 802/12

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 30 marca 2012r sprostowanym postanowieniem z dnia 12 czerwca 2012r Sąd Okręgowy zasądził od strony pozwanej (...) SA w L. Oddział w S., a dawniej (...) Zakładów (...). w S. solidarnie na rzecz powodów : M. T. i K. T. (1) kwotę 8.946 zł (pkt I) ; umorzył postępowanie w przedmiocie roszczenia negatoryjnego określonego w pkt. I i II pozwu (pkt II) ; oddalił powództwo w pozostałej części (pkt III); zasądził solidarnie od powodów : M. T. i K. T. (1) na rzecz strony pozwanej kwotę 2.893 zł tytułem części kosztów zastępstwa procesowego, pozostałą po zarachowaniu kosztów przynależnych powodom (pkt IV) ; nakazał pobrać solidarnie od powodów : M. T. i K. T. (1) na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Kielcach z zasądzonego na ich rzecz roszczenia kwotę 1.889 zł tytułem reszty kosztów opinii biegłego nieobciążających przeciwnika procesowego (pkt V); nakazał pobrać od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Kielcach kwotę 467 zł tytułem niepobranej części opłaty sądowej nieobciążającej

przeciwnika procesowego i kwotę 209 zł tytułem części kosztów opinii biegłego nieobciążających przeciwnika procesowego (pkt VI) i odstąpił od pobrania od powodów na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Kielcach reszty nieuiszczonej opłaty sądowej nieobciążającej przeciwnika procesowego (pkt VII).

Rozstrzygnięcie Sądu I instancji zostało oparte na następujących ustaleniach faktycznych.

W dniu 17 października 1983 r. pierwotny właściciel działki nr (...) J. K. wyraził w formie pisemnej zgodę na postawienie podstacji transformatorowej na działce należącej do niego położonej w S. przy ulicy (...).

Oprócz podstacji transformatorowej na działce postawiono również dwa słupy.

Na podstawie umowy zamiany i sprzedaży z dnia 6 maja 1994 r. właścicielami nieruchomości położonej przy ulicy (...) o łącznej powierzchni 3.054 m² stali się na zasadach ustawowej wspólności majątkowej małżonkowie K. i K. T. (2).

W dniu 17 maja 2002r. małżonkowie T. umową darowizny przekazali całą zabudowaną nieruchomość położoną w S., przy ulicy (...) o pow. 3054m² składającą się z działek o numerach (...) dla których Sąd Rejonowy w Starachowicach Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr KW (...), synom M. T. w 1/2 części oraz małoletniemu wówczas K. T. (1).

M. T. pisemnie zwrócił się do (...) S.A w S. o usunięcie z działki o numerze (...) znajdującego się na niej słupa energetycznego, po czym dodatkowo wskazał, iż domaga się usunięcia wszystkich urządzeń znajdujących się na przedmiotowej działce tj. dwóch słupów oraz transformatora. W odpowiedzi na pismo powód otrzymał informację, iż od dnia 30 czerwca 2007 r. urządzenia znajdujące się na jego i brata działce wchodzi w skład Zakładów (...) sp. z o.o. w S.. Ponadto poinformowano go, iż linia energetyczna znajdująca się na terenie działki nr (...) została wybudowana w 1984 r. w oparciu o zgodę udzieloną przez ówczesnego (...) w formie pisemnej z dnia 17 października 1983 r. Powód zwrócił się o udostępnienie kopii niniejszej zgody, na co nie wyraziła zgody strona pozwana.

Pismem z dnia 25 lutego 2009 r. powód wezwał Zakłady (...) sp. z o.o. w S. do zapłaty kwoty 84.199,50 zł tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości. Jednocześnie na mocy art. 305¹kc i 305²kc M. T. wezwał do ustanowienia służebności przesyłu, przy kwocie nie mniejszej niż 2,10 zł za m². Pozwana spółka nie zaakceptowała żądań strony powodowej.

Nieruchomość gruntowa oznaczona numerem ewidencyjnym (...) stanowi niezabudowaną działkę o powierzchni 2042 m². Nieruchomość położona jest na terenie w pełni uzbrojonym w urządzenia infrastruktury technicznej, przeznaczonym pod budownictwo mieszkaniowe. Działka ta położona jest w drugiej linii zabudowy z drogą dojazdową usytuowaną wzdłuż jej południowej granicy. Zarówno od strony południowej jak i północnej sąsiaduje z nieruchomościami niezabudowanymi. Działka sąsiadnia od strony wschodniej jest zabudowana budynkami jednorodzinnymi. Działka nr (...) w swym kształcie przypomina prostokąt o szerokości ok. 27,5 m. Na około 1/2 jej powierzchni położona jest na terenie bardzo podmokłym, zwłaszcza w miejscu posadowienia urządzeń energetycznych. Około połowa jej powierzchni porośnięta jest samosiejkami drzew w przewadze olchy.

Dla terenu na którym położona jest nieruchomość powodów Gmina S. posiada opracowany miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Zgodnie ze zmianą do tego planu zatwierdzoną Uchwałą Rady Gminy S. nr (...) z dnia 29 grudnia 2010 r. dotyczącą terenów położonych między ulicami (...) działka nr (...) położona jest na terenie zabudowy mieszkaniowej, jednorodzinnej o wskaźniku zabudowy do 0,4 m na warunkach określonych w ustaleniach planu, z dopuszczeniem usług nieuciążliwych.

Przez całą szerokość działki nr (...) przebiega napowietrzna linia niskiego napięcia na żelbetowych słupach wraz ze stacją transformatorową 15/04 kV umieszczoną na słupie typu A. Spośród dwóch pozostałych słupów jeden jest pojedynczy, zaś drugi również jest słupem typu A. Południowy słup ze stacją transformatorową usytuowany jest

w odległości około 11 m od zachodniej granicy działki nr (...) oraz w odległości około 2 m od południowej granicy. Odległość pomiędzy dwoma odnogami tego słupa wynosi około 4 m. Powierzchnia o ograniczonym władaniu związana z posadowieniem słupa typu A ze stacją transformatorową ma kształt zbliżony do równoległoboku ograniczonego linią równoległą po południowej granicy oraz liniami w odległości po 3 m z obu stron trasy przebiegu linii przebiegającej w poprzek działki. Długość tegoż równoległoboku wynosi 9 m, zaś szerokość 6 m, wobec czego pole tego równoległoboku wynosi 54 m².

Sąd I instancji uwzględniając charakter działki oraz odległości jakie należy przyjąć zgodnie z normą PN-E- (...) -1 uznał, że obszar ograniczonego korzystania z działki przyjmuje formę trapezu o dolnej podstawie 8,5 m +7,4 oraz górnej 7,4 m, co daje powierzchnię $320,4\text{m}^2$ ($a + b \times h/2$); $(15,9 + 7,4) \times 13,75 = 320,375\text{m}^2$ czyli w przybliżeniu około 320 m².

Obszar ograniczonego korzystania z działki, na które pozwana spółka nie miała pozwolenia ze strony pierwotnego (...), jak i dalszych właścicieli wynosił 266m² ($320 - 54 = 266\text{m}^2$), zaś od marca 2009 r, kiedy to strona pozwana otrzymała od powodów wezwanie do zapłaty, a tym samym pozwana spółka przestała być w dobrej wierze co do fragmentu działki związanej ze słupem z podstawą transformatorową powierzchnia ta wynosiła 320,4 m².

Poprzednik prawny powodów J. K. wyraził zgodę tylko „na postawienie podstacji transformatorowej na działce znajdującej się w S. przy ul. (...)” co wynika z zezwolenia zalegającego na k. 55. Natomiast nie wyraził zgody na postawienie dwóch dodatkowych słupów podtrzymujących linię energetyczną prowadzoną od słupa z urządzeniem transformatorowym w kierunku północno – wschodnim, ukośnie w poprzek działki powodów. Z obszaru zajętego przez słup transformatorowy określonego w opinii uzupełniającej biegłego inż. E. F. na 54m² pozwany korzystał z przymiotu posiadania w dobrej wierze do marca 2009r.

Poprzednik prawny wyraził zgodę na nieodpłatne korzystanie przez pozwanego z części jego nieruchomości zabudowanej słupem z transformatorem i na takich zasadach pozwany mógł korzystać z własności powodów do daty, gdy powodowie nie zażądali innego (odpłatnego) sposobu uregulowania relacji posiadacz – właściciel. Zapłaty za korzystanie przez pozwanego z nieruchomości powodowie zażądali pismem z dnia 25.02.2009r i od tej daty należy się powodom wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy.

Obszar zajęty przez stację transformatorową i dwa słupy, wraz z odpowiednią strefą ochronną od przewodów, wynosi 320,4m² co wynika z pisma pozwanego na k. 176. Od powierzchni o wyłączonym władaniu przez powodów - Sąd Okręgowy odliczył powierzchnię stacji transformatorowej, tj. 54m². Powierzchnia zatem będąca podstawą wyliczenia wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy wyniosła 266m², wg wyliczenia : 320m -54m.

Obliczając wynagrodzenie za korzystanie z zajętej przez te urządzenia nieruchomości - Sąd Okręgowy zaaprobował pogląd prawny wyrażony przez Sąd Najwyższy w orzeczeniach : z 8 września 2011r IIICZP 43/11 (LEX 898222) oraz z 15 września 2011r IICSK 681/10 (LEX 1043999) - stwierdzający, iż „uszczerbek właściciela związany z pogorszeniem nieruchomości tylko w następstwie posadowienia na niej i eksploatacji urządzeń przesyłowych rekompensowany jest wynagrodzeniem, które może on uzyskać – na podstawie art. 305² kc – za obciążenie jego prawa służebnością przesyłu.

Utrata roszczenia negatoryjnego (umożliwiająca przywrócenie stanu zgodnego z prawem) spowodowana uzyskaniem przez przedsiębiorcę przesyłowego tytułu prawnego do korzystania z nieruchomości, wiąże się z obowiązkiem zapłaty właścicielowi odpowiedniego ekwiwalentu, co wyklucza odszkodowanie.

W ocenie Sądu Okręgowego pozwane przedsiębiorstwo do marca 2009r było posiadaczem służebności w dobrej wierze w części dotyczącej stacji transformatorowej, a przymiot ten utraciło po tej dacie. Powodom należy się wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy w kwocie 8.946 zł.

Oddalając powództwo w pozostałej części - Sąd Okręgowy nie podzielił stanowiska biegłego sądowego, iż do powierzchni zajętej przez istniejącą linię wraz ze strefą ochronną należy doliczyć powierzchnię zachodnią części działki

odciętą przez usytuowaną linię energetyczną od pozostałej części. Działka powodów obszarowo wynosząca 2042m² może być wykorzystana w sposób zgodny z jej przeznaczeniem, a część położona w części zachodniej może spełniać uzupełniające funkcje dla działki budowlanej, tj. przeznaczona pod ogród, garaż, pomieszczenia gospodarcze itp.

Powyższy wyrok zaskarżyły obydwie strony.

Apelacja powodów kwestionuje wyrok w części oddalającej powództwo co do kwoty 84.609 zł oraz w zakresie kosztów procesu (pkt III, IV i V wyroku).

Skarżący zarzucając naruszenie art. 233 § 1 kpc kwestionują pominięcie przy ocenie materiału dowodowego ustaleń biegłego sądowego w zakresie powierzchni dotyczącej z bezumownego korzystania z rzeczy. Zdaniem apelujących do obszaru nieruchomości, z którego nie mogli korzystać powinna być zaliczona zachodnia część działki o pow. 358 m².

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wnoszą o zasądzenie na ich rzecz kwoty 93.555 zł tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z części nieruchomości wraz z kosztami procesu, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Apelacja strony pozwanej zarzuca nieważność postępowania podnosząc, iż Sąd I instancji wydał wyrok na podmiot, który nie istnieje, tj. (...) sp. z o.o. w S.". Z dniem 31 sierpnia 2010r doszło do połączenia spółek przez przejęcie (...) S.A. z siedzibą w L. spółki pierwotnie oznaczonej w pozwie. O połączeniu spółek został poinformowany Sąd Okręgowy na rozprawie w dniu 7 września 2010r. Powyższą informację potwierdzają również późniejsze pisma procesowe.

Nadto strona pozwana w apelacji zarzuca, że zgoda poprzedniego właściciela na posadowienie urządzeń energetycznych musiała dotyczyć również słupa odłącznikowego przez który stacja ta została połączona z linią średniego napięcia. W przeciwnym przypadku zezwolenie nie miałoby sensu bez połączenia z siecią energetyczną.

Strona pozwana wnosi o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i zniesienie postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, za przyznaniem na jej rzecz kosztów procesu.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje :

Apelacje obu stron są bezzasadne.

Sąd Apelacyjny aprobuje ustalenia Sądu I instancji, bowiem znajdują oparcie w dokumentach pisemnych powołanych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Nie budzi również wątpliwości ocena prawna materiału dowodowego sprawy. W pierwszej kolejności rozpoznaniu podlega apelacja strony pozwanej, z uwagi na zaskarżenie wyroku w całości, z powołaniem się na zarzut nieważności postępowania.

Apelacja strony pozwanej.

Chybiony jest zarzut nieważności postępowania z art. 379 § 2 kpc.

W toku postępowania strona pozwana oznaczona w pozwie z dnia 15 marca 2010r jako (...) Sp. z o.o. w S. " połączyła się z (...) S.A. w L." z dniem 31 sierpnia 2010r, w trybie art. 492 § 1 pkt 1 k.s.h., co potwierdza odpis KRS z dnia 1 września 2010r (k. 84 do 94 akt sprawy), przedłożony przez pełnomocnika na rozprawie w dniu 7 września 2010r (k. 95 akt sprawy).

Połączenie spółek w trybie art. 492 § 1 pkt 1 k.s.h. skutkuje ogólnym następstwem prawnym po spółce przejętej, z mocy art. 494 § 1 k.s.h. Spółka przejmująca wstępuje z dniem połączenia we wszystkie prawa i obowiązki spółki przejmowanej. Jest to przypadek tzw. sukcesji uniwersalnej (generalnej). Od dnia połączenia podmiotem wszystkich

praw i obowiązków staje się spółka przejmująca. Spółka przejmowana ulega rozwiązaniu, bez przeprowadzenia postępowania likwidacyjnego.

Z akt sprawy, a w szczególności z pism procesowych z dnia 30 grudnia 2011r, 9 stycznia 2012r, 9 i 23 lutego 2012r oraz z protokołu rozprawy z dnia 20 marca 2012r wynika, iż spółka przejmująca brała udział w postępowaniu i z udziałem jej został wydany zaskarżony wyrok. W tej sytuacji procesowej wskazanie w sentencji wyroku spółki przejętej zamiast spółki przejmującej stanowi niedokładność w oznaczeniu strony, która podlega sprostowaniu w trybie art. 350 § 1 kpc (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 1 czerwca 1998r, IICKN 817/97, OSNC 1999r, nr 1, poz. 16).

Po wydaniu zaskarżonego wyroku Sąd Okręgowy dostrzegł zaistniałą niedokładność w oznaczeniu strony pozwanej i sprostował oznaczenie strony pozwanej postanowieniem z dnia 12 czerwca 2012r., sygn. IC 681/10, które zalega w aktach sprawy na karcie 253. W świetle powyższego bezzasadny jest zarzut nieważności postępowania, podniesiony w apelacji strony pozwanej.

Nietrafny jest też zarzut apelacji kwestionujący wysokość zasądzonych na rzecz powodów od strony pozwanej wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości. Zgoda poprzedniego właściciela nieruchomości „na postawienie podstacji transformatorowej” na nieruchomości położonej w S. przy ul. (...) nie prowadzi do ustanowienia ograniczonego prawa rzeczowego jakim jest służebność przesyłu, a tym samym nie pozbawia powodów możliwości żądania wynagrodzenia za korzystanie z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu.

W orzecznictwie utrwalony jest pogląd, że korzystanie z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu, realizowane nawet w dobrej wierze, nie wyłącza uprawnienia właściciela do żądania wynagrodzenia. Nieuregulowanie po zmianach z dnia 1 lutego 1989r kwestii korzystania z cudzego gruntu, czy to w formie decyzji administracyjnej, bądź czynności prawnej – oznacza brak tytułu prawnego do korzystania z gruntu powodów.

Twierdzenie strony pozwanej, iż zostało zasądzony wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości powodów w zakresie odpowiadającym służebności za okres, który strona pozwana nie była właścicielem nie może odnieść oczekiwanego skutku. Skarżąca Spółka podnosząc ten zarzut pomija przekształcenia własnościowe związane z prywatyzacją oraz komercjalizacją państwowych przedsiębiorstw energetycznych i powstanie spółek prawa handlowego w wyniku których jest następcą prawnym.

Nie zasługuje również na uwzględnienie zarzut zasądzenia „częściowo ponad żądanie pozwu”. Pierwotne żądanie pozwu powodowie ostatecznie sprecyzowali w piśmie z dnia 6 lutego 2012r wnosząc o zasądzenie kwoty 37.244,25 zł tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z części nieruchomości o powierzchni 538m² za okres od dnia 17 maja 2002r do dnia 12 listopada 2011r oraz kwoty 56.310,75 zł tytułem obniżenia wartości nieruchomości w okresie od dnia 17 maja 2002r do dnia 12 listopada 2011r (k. 185 akt sprawy). Sąd Okręgowy uwzględnił tylko częściowo wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z części nieruchomości do kwoty 8.946 zł za okres od 17 maja 2002r do dnia 12 listopada 2011r, na co wskazuje analiza uzasadnienia zaskarżonego wyroku. Natomiast oddalił w pozostałej części wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości oraz oddalił w całości wynagrodzenie za obniżenie wartości nieruchomości. Stąd też zarzut apelacji dotyczący zasądzenia ponad żądanie pozwu nie może odnieść skutku.

Apelacja powodów.

Nietrafny jest zarzut naruszenia przepisu art. 233 § 1 kpc, na którym oparta jest apelacja powodów. Sąd nie jest związany opinią biegłego. Opinia biegłego sądowego jest szczególnym środkiem dowodowym, który podlega ocenie sądu na podstawie art. 233 § 1 kpc, pod względem logiczności i poprawności wniosku.

Stwierdzenie biegłego sądowego, że sposób przeprowadzenia linii energetycznej zmienia odcięta część nieruchomości z budowlanej na pozbawioną możliwości zabudowy, a tym samym ogranicza pełne korzystanie z nieruchomości pozostaje w sprzeczności z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego Gminy S.. W planie zagospodarowania przestrzennego nieruchomości powodów jest przeznaczona pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną, z dopuszczeniem usług nieuciążliwych. Wnioski biegłego sądowego co do charakteru i przeznaczenia

działki sprzeczne z planem zagospodarowania przestrzennego muszą być uznane za dowolne, a w konsekwencji czego nie mogą być podstawą ustaleń faktycznych. Obszar ograniczonego korzystania z działki Sąd I instancji ustalił z uwzględnieniem przebiegu linii energetycznej oraz strefy ochronnej, co wynika z uzasadnienia zaskarżonego wyroku. Dlatego też nie może odnieść skutku zarzut niezgodności ustaleń faktycznych poprzez niezaliczenie zachodniej części działki o powierzchni 358m² do obszaru nieruchomości, z którego powodowie nie mogą w pełni korzystać.

Oddalenie żądania pozwu o wynagrodzenie za zmniejszenie wartości nieruchomości nie budzi również wątpliwości. Aktualnie w orzecznictwie utrwalony jest pogląd, że właścicielowi nieruchomości nie przysługuje wobec nieuprawnionego posiadacza służebności przesyłu roszczenie o naprawienie szkody z powodu obniżenia jej wartości, związanego z normalnym korzystaniem z nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści takiej służebności (art. 225 w związku z art. 230 k.c.; por. uchwała SN z dnia 8 września 2011r, III CZP 43/11, OSN 2012r, z. 2, poz. 18).

Mając na względzie powyższe apelacje obydwu stron uległy oddaleniu jako niezasadne, na zasadzie art. 385 kpc.

Wobec oddalenia apelacji obu stron koszty postępowania apelacyjnego zostały zniesione wzajemnie między stronami, na podstawie art. 100 kpc.